

Poniedziałek 15.06.2020 r. i piątek 19.06.2020 r.

Temat: Powtarzamy wiadomości o baroku

Charakterystyka baroku

Wiek XVII – czas głodu i wojny, zarazy, i śmierci, ale też przepychu w sztuce i rozkwitu królewskich dworów. Stulecie wielkich nazwisk w malarstwie i filozofii. We Francji absolutyzm. W Polsce apogeum sarmatyzmu.

Barok – znaki szczególne

- Poczucie niepokoju, przemijalności, kruchości istnienia – po dobie ładu i uporządkowania.
- Wojny, zarazy, głód – po renesansowym rozwoju gospodarczym.
- Religijność (tematy religijne i biblijne) oraz mistycyzm w treści dzieł literatury i sztuki.
- Dysharmonia w sztuce, ekspresja w wyrażaniu myśli.
- Dążenie do udziwnionej, zaskakującej formy wyrazu.
- Bogactwo formy dzieł literatury i sztuki (czasem sztuczność).
- Ekspresja – dzieła mają wyrażać uczucia i szokować odbiorcę.

Podział epoki

- W Europie barok jako epoka historyczno-literacka obejmuje zasadniczo cały wiek XVII, choć korzeniami sięga jeszcze końca XVI wieku.
- **Początek** – II połowa XVI w. (marinizm we Włoszech).
- **Koniec** – lata trzydzieste XVIII w. (rokoko – faza schyłkowa epoki).
- Odrodzenie najszybciej wygasło we Włoszech – od połowy XVI wieku przerodziło się w nowy styl w sztuce, zwany manieryzmem.

W Polsce

- **Prebarok** (wczesny barok) – przełom wieków XVI i XVII (od lat 80. XVI po 20. XVII wieku).
- **Pełny barok** (dojrzały) – od lat 30. po 70. XVII wieku (wg niektórych podziałów po rok 1700).
- **Późny barok** (schyłek) – do lat 30. XVIII wieku (czasy saskie).

Nazwa

Barok – *barocco* – znaczy: dziwny. Poławiacze pereł nazwali tak - perłę wyłowioną u brzegów Portugalii. Oryginalną, inną, dziwną – lecz niezwykle wartościową. Badacze epoki użyli tego określenia do sztuki, potem literatury XVII wieku. Pasowało – ówczesne dzieła sztuki i literatury zaskakują swoją oryginalnością i tajemniczością. Nazwa barok zaczęła się pojawiać już w XVIII w. (oświeceniowi ludzie określali tak dziwactwo w sztuce) – a utrwalił ją badacz literatury Jacob Burckhardt.

Ważne zjawiska

- **Kontrreformacja** – odpowiedź Kościoła katolickiego na renesansowy ruch reformacji. Sobór trydencki (1545-1563) zaowocował ważnymi ustawami. Zreformowano organizację Kościoła – ale aktualizowano Indeks ksiąg zakazanych. Do walki z herezją przygotowano jezuitów. Święta Inkwizycja znów mogła zbierać plony, znów zapłonęły stosy. Już w roku 1600 – na Campo di Fiori spłonął Giordano Bruno.
- **Marinizm** – nurt w poezji wywodzący się od Giambattisty Marina, włoskiego poety. To Marino zaczął tworzyć w ten sposób – tak, by zaszokować odbiorcę pomysłem, wymyśleć niezwyklej koncept, który będzie istotą utworu, używać wymyślnych (czasem dziwnych) chwytów stylistycznych. Inaczej ten typ poezji zwiemy konceptyzmem.
- **Poezja metafizyczna** – zamknięto w niej ideologię barokową, przeświadczenie o znikomości życia, przemijaniu, śmierci.
- **Klasycyzm** – we Francji. Dwór Ludwika XIV nie przeniknął na wskroś przynębiającą (lub może filozoficzną) atmosferą Europy. Tu szybko wykształcił się sposób życia i myślenia zupełnie inny – zwany klasycyzmem. Przywołano antyczne wzorce, powoływano się na klasyczne autorytety, a Nicolas Boileau napisał Sztukę poetycką – podręcznik poetów w klasycznym duchu.
- **Sarmatyzm** – nurt charakterystyczny dla Polski, cała formacja kulturowa polskiej szlachty, jej strój, obyczaje, specyficzny sposób bycia i przekonanie o wyjątkowości i wyższości swojej klasy, rzekomo pochodzącej od starożytnych Sarmatów.
- **Temat piekła, szatana, śmierci i czasu** – jako popularnych tematów literatury.

